

Research Article

The Consequences of the Tabiat Zنده Laboratories (Cinere) Factory on the Surrounding Villages: A Factor Analysis

Mostafa Ahmadvand¹ 

Professor, Department of Rural Development Management, Yasouj University, Yasouj, Iran.

Ayatollah Karami 

Professor, Department of Rural Development Management, Yasouj University, Yasouj, Iran

Rohallah Karimiyan 

Ph.D. Student, Department of Rural Development Management, Yasouj University, Yasouj, Iran

Received: 2024/12/13 Accepted: 2025/02/12

<https://doi.org/10.22034/jis.2025.2048027.1018> 

Extended Abstract

Introduction: Comprehensive development projects are continuously being implemented in different regions. Although these projects often yield numerous positive and desirable outcomes, it is crucial to examine their potential negative social and economic implications. Therefore, this study aims to assess the influence of establishing the Tabiat Zنده Laboratories (Cinere) factory on the local rural populations surrounding it, specifically in the Southern Sarrud District of Boyer-Ahmad County.

Method: This study was conducted employing a quantitative approach and a survey technique. The population consisted of rural residents surrounding the Tabiat Zنده Laboratories (Cinere) factory in the Southern Sarrud District of Boyer-Ahmad County, totaling approximately 2,150 households. From this population, 115 households were selected through a simple random sampling method. In each selected household, the household head was interviewed. The tool used was a researcher-designed questionnaire, developed through a review of the relevant literature and field observations. After its development, the face validity was rigorously examined and revised by a panel of subject-matter experts. The data were then coded and analyzed using SPSS software. Methodologically, descriptive statistics such as mean, standard deviation, and coefficient of variation, and inferential statistics, including exploratory factor analysis, were employed in the analysis.

Findings: Based on the results, the impacts of the factory's construction could be distinguished across three dimensions: economic, social, and environmental. Exploratory factor analysis indicated that the economic dimension, composed of 34 items across six factors including employment and income, allocation of development credits to the village, economic prosperity, living expenses, wages and benefits, and investment, explained 59.68% of the variance within this dimension. In the social impact dimension, four factors comprising 17 items including sense of place, security, migration, and social capital, accounted for a total of 22.67% of its variance. Additionally, environmental impacts, including five items related to pollution levels and resource quality, could be explained within this framework. The analyses demonstrated that the studied factory has been able to impact across the three dimensions of economic, social, and environmental impacts.

Conclusion: The findings suggest that the factory exerted increasing impacts across all three dimensions: economic, social, and environmental, with the most significant effect observed in improving the economic conditions. Undoubtedly, a dynamic economy plays a crucial role in the sustainability of livelihoods and social welfare, thereby laying the groundwork for sustainable community development. Therefore, attention to sustainable development across various dimensions is of paramount importance in development projects, including rural development initiatives and programs.

Keywords: Impact assessment, Sarrud-e-Jonubi District, Cinere, Factory, Factor analysis.

Citation: Ahmadvand, M., Karami, A. & Karimiyan, R. (2025). The Consequences of Tabiat Zنده Laboratories (Cinere) Factory on the Surrounding Villages: A Factor Analysis. *Journal of Industrial Sociology*, 1(2), 1-21.

1. Corresponding author, E-mail: Mahmadvand@yu.ac.ir

مقاله پژوهشی

پیامدهای کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر روستاهای پیرامون: یک تحلیل

عاملی

مصطفی احمدوند¹

استاد، گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

آیت‌اله کرمی

استاد، گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

روح‌اله کریمیان

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

تاریخ دریافت: 1403/09/23 تاریخ پذیرش: 1403/11/24

<https://doi.org/10.22034/jis.2025.2048027.1018>

چکیده مبسوط

مقدمه: اجرای پروژه‌های متعدد توسعه‌ای در مناطق مختلف اگرچه پیامدهای مثبت و مطلوب فراوانی به دنبال دارد، از اثرات منفی و ناگوار اجتماعی و اقتصادی آنها نباید غافل شد. از این رو، هدف از انجام این پژوهش واکاوی پیامدهای احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم روستایی پیرامون (دهستان سررود جنوبی در شهرستان بویراحمد) بود.

روش: این مطالعه با رویکردی کمی و به شیوه پیمایش (میدانی) صورت پذیرفت. جامعه آماری تحقیق را 2150 خانوار روستایی پیرامون کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) در دهستان سررود جنوبی از توابع شهرستان بویراحمد شکل داد. از این تعداد، 115 خانوار به روش تصادفی ساده انتخاب و در هر خانوار، سرپرست آن مورد پرسش قرار گرفت. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای محقق ساخته بود که بر اساس مرور پیشینه تحقیق و مشاهدات میدانی تدوین شده بود. پس از تدوین پرسشنامه، اعتبار صوری آن توسط پانلی از متخصصان موضوعی مورد بررسی و اصلاح قرار گرفت. داده‌ها پس از گردآوری، کدگذاری و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و از آزمون‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات) و استنباطی (تحلیل عاملی اکتشافی) استفاده شد.

یافته‌ها: بر مبنای نتایج، پیامدهای احداث کارخانه در سه بُعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی قابل تفکیک بود. یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد، بُعد اثرات اقتصادی از ترکیب 34 گویه در شش عامل؛ اشتغال و درآمد، اختصاص اعتبارات عمرانی به روستا، رونق اقتصاد، هزینه زندگی، حقوق و مزایا و سرمایه‌گذاری، 68/59 درصد از واریانس این بُعد را نشان دادند. در بُعد اثرات اجتماعی نیز چهار عامل مشتمل بر 17 گویه شامل حس مکان، امنیت، مهاجرت، و سرمایه اجتماعی در مجموع 67/22 درصد از واریانس آن را تبیین نمودند. همچنین اثرات زیست محیطی مشتمل بر پنج گویه در مؤلفه آلودگی محیط و کیفیت منابع قابل بیان است. تحلیل‌ها حاکی از آن بود که کارخانه مورد مطالعه توانسته است در ابعاد سه‌گانه اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی مؤثر واقع گردد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این مطالعه نشان داد، کارخانه در هر سه بُعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی اثرات افزایشی داشته که در این میان بیشترین اثر در بهبود وضعیت اقتصادی روستائیان پیرامون دیده می‌شود. بی‌شک، اقتصاد پویا نقش مؤثری در پایداری معیشت و رفاه اجتماعی افراد خواهد داشت و زمینه توسعه پایدار جوامع را فراهم خواهد نمود. از این رو، توجه به توسعه پایدار در ابعاد مختلف در پروژه‌های توسعه‌ای از جمله پروژه‌ها و برنامه‌های توسعه روستایی حائز اهمیت و توجه است.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی اثرات، سررود جنوبی، سینره، کارخانه، تحلیل عاملی.

ارجاع: احمدوند، مصطفی، کرمی، آیت، کریمیان، روح‌اله. (1404). پیامدهای کارخانه لابراتورهای طبیعت زنده (سینره) بر روستاهای پیرامون.

مجله جامعه‌شناسی صنعتی، 1(2)، 21-1.

1. ایمیل نویسنده مسئول: Mahmadvand@yu.ac.ir

می‌شود تا طرح‌ها به علت کم‌توجهی به محیط زیست طبیعی، اجتماعی و اقتصاد منابع نتوانند ادامه یابند و حتی برخی از طرح‌ها به علت بی‌توجهی به خواست و نیاز اجتماعات محلی و مخالفت‌های عمومی جامعه تعطیل شوند (کرمی و رضایی مقدم، 1396). ارزیابی اثرات معمولاً در سه دسته اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی صورت می‌پذیرد. هدف از ارزیابی اقتصادی، برآورد منافع و هزینه‌های حاصل از هر پروژه در طول زمان برای تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان است و نتیجه آن ممکن است به لغو پروژه و یا ادامه پروژه با اصلاحات مورد انتظار و یا ادامه پروژه به شکل موجود و بدون هرگونه اصلاح منتهی شود. به منظور ارزیابی دقیق هر طرح یا پروژه، توجه به هر دو عنصر هزینه و سودمندی ضروری است. از میان روش‌های فوق با نگاه خاصی که روش تحلیل هزینه-منفعت به هزینه‌ها و منافع دارد و برای مقایسه هر دو را به صورت یکپارچه و با مقیاسی واحد مقایسه می‌کند، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (شهرزادی و همکاران، 1392). موضوع ارزیابی اثرات اجتماعی طرح‌های توسعه روستایی هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی موضوع نسبتاً جدید و نوپایی است (ایمانی جاجرمی و همکاران، 1398). ارزیابی اثرات اجتماعی به دنبال شناخت و کشف بهتر پیامدهای اجتماعی برنامه‌ها، و سیاست‌های پروژه‌های توسعه است. از این‌رو، آگاهی از ارزیابی‌ها و پیامدهای اثرات اجتماعی ضروری است (کرمی و رضایی مقدم، 1396). با لحاظ ارزیابی اثرات اجتماعی در پروژه‌های صنعت می‌توان گام مهمی در پیش‌برد بهتر اهداف طرح‌ها برداشت و بیش از پیش زمینه توسعه پایدار اجتماعی را در جامعه فراهم نمود (صالحی و همکاران، 1392). ارزیابی اثرات زیست محیطی نیز ابزاری مناسب در جهت کاهش اثرات منفی طرح‌ها و پروژه‌هایی است که می‌تواند بر محیط پیرامون، اثرات جبران ناپذیری داشته باشد. اطلاعات حاصل

مسیرهای تحقق توسعه جوامع، متفاوت و متنوع است. این در حالی است که بیشتر روستاها با اقتصادی وابسته به کشاورزی، در فقر به سر می‌برند. اعتقاد بر این است که با متنوع‌سازی اقتصاد روستاها می‌توان سطح زندگی روستاییان را بهبود بخشید و راه رسیدن به توسعه را هموار نمود (بهرامی، 1399). از این‌رو، پروژه‌های توسعه معمولاً با هدف توسعه و پیشرفت اجرا می‌شوند و قادرند منافع بسیاری به ارمغان آورند (اعظمی و همکاران، 1397). لذا، به‌طور قابل توجهی برای نواحی روستایی و ساکنان آن اهمیت دارند (آرست¹ و همکاران، 2011). لیکن این طرح‌ها ممکن است اثرات ناخواسته و احتمالاً تخریبی هم در پی داشته باشند. اجرای هر طرح در مناطق روستایی چه در مقیاس کوچک و یا وسیع، تغییراتی را در وضعیت اجتماع محلی ایجاد می‌کند که همواره مثبت نیست و ممکن است سبب ایجاد تضاد بین ساکنان، تبعیض‌های اجتماعی و دیگر آثار سوء شود، به گونه‌ای که برخی از برنامه‌ها، سیاست‌ها و پروژه‌های توسعه نه تنها به اهداف مورد انتظار خود دست نمی‌یابند، بلکه اثرات مخربی به‌جا گذاشته و به نارضایتی عمومی و اجتماعی دامن می‌زنند (اعظمی و همکاران، 1397). لذا، شناسایی و ارزیابی اثرات حائز اهمیت است تا اقدامات لازم جهت کاهش یا حذف اثرات منفی و تقویت اثرات مثبت صورت پذیرد. ارزیابی رهیافتی است علمی که از جایگاه و نقش مهمی در برنامه‌ریزی‌های توسعه برخوردار می‌باشد و در رابطه با تصمیم‌گیری برای ادامه، تغییر مواضع و اهداف و یا بسط و گسترش طرح‌ها در فضای در حال تغییر، پاسخ‌های صحیح-تری می‌دهد (کرمی و رضایی مقدم، 1396). فرایند ارزیابی اثرات، ابزاری است مدیریتی و برنامه‌ریزی که به مدیران پروژه‌های توسعه فرصتی برای اتخاذ تصمیمات منطقی و سنجیده می‌دهد. بی‌توجهی به موضوع ارزیابی اثرات موجب

نتایج نشان داد بین متغیر منطقه آزاد تجاری و رفاه و امنیت اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. مهربان و همکاران (1402) در تحقیقی به بررسی اثرات بازارهای هفتگی در توسعه اقتصادی-اجتماعی نواحی روستایی شهرستان صومعه‌سرا پرداختند. مطابق با یافته‌ها بازارهای هفتگی نقش مهمی در اشتغال‌زایی برای روستائیان، درآمدزایی برای زنان بی‌سرپرست داشته و به تقویت تنوع تولید محصول کمک می‌کند. از اثرات اجتماعی بازارهای هفتگی می‌توان به جلوگیری از مهاجرت روستائیان به حاشیه شهرها، ارتباط و تبادل فرهنگی و افزایش آگاهی و اطلاعات روستائیان اشاره کرد. رحیمی و قادرزاده (1401) به ارزیابی اثرات اقتصادی - اجتماعی احداث سد آزاد بر روستاهای پیرامونی از دیدگاه بهره‌برداران منطقه کلاترزان در استان کردستان پرداختند. نتایج نشان داد پس از احداث سد در منطقه، تعداد کل بهره‌برداران کاهش داشته و مهاجرت ساکنان روستایی به سایر مناطق افزایش یافته است. با توجه به کاهش ارزش تغییرات تولید محصولات کشاورزی (بعد از احداث) و ارزش منافع و هزینه‌های سد برای روستائیان حاشیه سد، نسبت منفعت به هزینه از نظر افراد نمونه توجیه اقتصادی نداشته است. رضانی کیاسج محله و همکاران (1398) در تحقیقی به ارزیابی اثرات اجتماعی طرح احداث بندر چمخاله بر جوامع محلی پرداختند. نتایج نشان داد احداث بندر بر ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، فرصت رشد و توسعه اقتصادی منطقه، شاخص‌های کیفیت زندگی، ایجاد سرمایه-گذاری جدید در منطقه، توسعه زیرساخت‌ها، بهبود معیشت و رفاه مثبت بوده است. لیکن اثر این بندر بر شاخص‌های انسجام اجتماعی به دلیل تضادهای فرهنگی بین جمعیت مهاجر، محیط بیولوژیک و فیزیکی بدلیل تردد وسایل نقلیه سنگین، عملیات لایروبی، خاک‌برداری و خاک‌ریزی، آلودگی آب ناشی از توازن کشتی‌ها منفی بوده است. اعظمی و همکاران (1397) به ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه‌های شبکه‌های آبیاری و زهکشی سد گاوشان پرداختند. نتایج

از فرآیند ارزیابی اثرات زیست‌محیطی می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های سیاسی در دسترس برنامه‌ریزان، مدیران و تصمیم‌گیران قرار گیرد تا براساس آن بتوانند راهکارهای منطقی جهت رفع یا کاهش اثرات برگزینند (کیانی صدر و ازانی، 1398). در این میان احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده در دهستان سررود جنوبی از توابع شهرستان بویراحمد در استان کهگیلویه و بویراحمد، به‌عنوان بزرگترین کارخانه تولید محصولات آرایشی و بهداشتی در جنوب کشور از جمله طرح‌هایی است که اثرات و پیامدهای قابل توجهی در منطقه داشته است. این شرکت در سال 1376 در روستای نره‌گاه واقع در دهستان سررود جنوبی شهرستان بویراحمد تاسیس و با مساحتی در حدود 2/5 هکتار با زیربنای یک هکتار در سال 1379 راه‌اندازی شد و تا کنون برای 250 نفر شغل ایجاد کرده است. تولیدات این کارخانه بر پایه محصولات گیاهی و شامل شوینده‌ها، مواد آرایشی و بهداشتی، مکمل‌های غذایی و مولتی ویتامین‌ها بوده که در بازارهای داخلی و خارجی (کشورهای عراق، افغانستان، سوریه، روسیه، آلمان و انگلستان) به فروش می‌رسد. با وجود اهمیت احداث این کارخانه در دهستان سررود جنوبی و بروز پیامدهای احتمالی ناشی از آن، تا کنون پژوهشی در این خصوص صورت نگرفته است. لذا، در این تحقیق به بررسی اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی پرداخته شده است.

پیشینه پژوهش

مطالعاتی که به ارزیابی اثرات طرح‌ها و پروژه‌ها در نواحی روستایی پرداخته‌اند، در سه دسته مطالعات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی بررسی می‌شوند.

الف) مطالعات اجتماعی: میهن‌خواه و همکاران (1402) به ارزیابی اثرات مناطق آزاد تجاری-صنعتی بر توسعه شاخص‌های اجتماعی (رفاه و امنیت) در منطقه چابهار پرداختند.

بررسی اثرات طرح‌های هادی بر منابع معیشت خانوارهای روستایی در شهرستان دیواندره پرداختند. بر اساس نتایج، در بین شاخص‌های کیفیت زندگی با تأکید بر معیشت پایدار، شاخص‌های کیفیت زیرساخت‌ها و کیفیت حمل و نقل وضعیت بهتری داشته و شاخص‌های همبستگی، تعامل و کیفیت آموزشی وضعیت مناسبی نداشته اند. به علاوه طرح هادی کم‌ترین تأثیر را بر سرمایه‌های طبیعی و اجتماعی، و بیشترین تأثیر را بر سرمایه‌های مالی، انسانی، و معیشت پایدار داشته است. به علاوه بین اثرات طرح هادی بر منابع معیشتی (اجتماعی، طبیعی، مالی، فیزیکی و انسانی) باکیفیت زندگی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. روحانی و همکاران (1391) در ارزیابی اثرات زیست محیطی سدها و پروژه‌های انتقال آب در ایران بر این باورند که در مطالعات ارزیابی، به تنوع زیستی و حفاظت از آن توجه نمی شود و چنین استنباط می شود که در توجیه پذیری طرح‌ها و اجرای پروژه‌های سدسازی و انتقال آب ایران، منافع اقتصادی بر تنوع زیستی و حفاظت از زیستگاه‌ها ترجیح دارد. تاجیک و همکاران (1399) در بررسی اثرات اقتصادی- اجتماعی آبیاری تحت فشار در توسعه کشاورزی و نواحی روستایی بخش بهاران شهرستان گرگان اذعان نموده‌اند که آبیاری مدرن موجب بهبود شاخص‌های اجتماعی همچون افزایش انگیزه کشاورزان و کاهش مهاجرت شده است و بر مؤلفه‌های اقتصادی در سطح اطمینان 99 درصد اثرگذار بوده است. همچنین دراسنا² (2002) در پژوهش خود به بررسی اثرات پروژه‌های آبخیزداری در منطقه سیازوپانیری ماداگاسکار پرداخت. یافته‌های این تحقیق نشان داد پروژه‌های آبخیزداری در سه زمینه اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی موفق بوده اند. در این مطالعه، مهم‌ترین دلایل موفقیت پروژه مواردی از قبیل مشارکت عمومی، ایجاد اطمینان میان کارشناسان و

نشان داد شبکه‌های آبیاری و زهکشی مذکور برای اکثر افراد مورد مطالعه منفعت داشته است. بر اساس یافته‌ها، مهم‌ترین منفعت حاصل از این طرح، افزایش درآمد حاصل از کشاورزی بوده است. از طرفی میزان مضرات حاصل از اجرای این طرح سنجیده شد که نشان داد افزایش نزاع و بروز درگیری در بین کشاورزان از مهم‌ترین اثرات منفی این طرح بوده است. عمومیگی و حیاتی (1392) به ارزیابی اثرات اجتماعی طرح مدیریت جامع منابع طبیعی غرب شیراز از دیدگاه اعضاء تعاونی‌های توسعه پایدار منطقه پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد که از دیدگاه بهره‌برداران، طرح ذکر شده بر شاخص‌های حقوقی مربوط به اراضی منطقه و شاخص‌های اجتماعی توسعه انسانی تأثیرگذار بوده و تأثیر طرح بر فرهنگ بهره‌وری از منابع طبیعی و آبخیزداری و دانش بومی از نوع افزایشی بوده، بر مسائل جمعیت شناختی تأثیری نداشته است. حمزه‌ئی و همکاران (1393) به ارزیابی اثرات اجتماعی شهرک‌های صنعتی بر نواحی روستایی شهرک خیام نیشابور پرداختند. یافته‌های ایشان نشان داد ایجاد شهرک در بیشتر شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی مانند ارتباط با رسانه‌ها و بهره‌مندی از خدمات بیمه‌ای و ارتقاء وضعیت کارگران روستایی اثراتی مثبت به دنبال داشته است. در مطالعه‌ای دونی و ویلیگن¹ (2005) اثرات استقرار صنعت بر بهداشت روانی ساکنان نواحی پیرامون مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد، استقرار صنعت بر سلامت روان منفی دارد. اثرات منفی استقرار صنعت بر سلامت روان اقلیت‌ها و فقرا بیشتر از افراد بومی و ثروتمند منطقه مورد مطالعه بوده است. از این رو، مسؤولین بهداشت عمومی می - باید به تأثیرات بهداشت روانی زندگی در این نواحی بر این دست از افراد، توجه کنند، به گونه‌ای که مناطق اقلیت نشین و کم‌درآمد برای استقرار صنعت نسبت به سایر مناطق، کم‌تر انتخاب شوند. سواری و همکاران (1399) در مطالعه‌ای به

2. Drasana

1. Downey and Willigen

مسئولان پروژه و مردم، مجاز شدن روستاییان به نهال کاری در اراضی دولتی معرفی شده است.

ب) مطالعات اقتصادی: متقی و همکاران (1402) در تحقیقی با عنوان بررسی تأثیرات اقتصادی شهرک‌های صنعتی بر مناطق پیرامونی (مطالعه موردی: شهرک صنعتی قرچک) به این نتیجه دست یافته‌اند که شهرک صنعتی قرچک به دلیل نوپا بودن و فاصله اندکی که از مرکز شهرستان دارد، نقش مؤثری در جذب نیروی کار جوان داشته است. نتایج حاصل از سطح معناداری نشان می‌دهد که از دید متخصصان و شاغلین، اثر اقتصادی شهرک صنعتی قرچک در رابطه با سه شاخص توسعه سطح زندگی، کارایی و ارائه انواع خدمات معنادار بوده و اثرگذاری شهرک بر نواحی پیرامون در رابطه با سه شاخص مذکور متفاوت است. رستمی و ملک‌حسینی (1402) در تحقیقی به بررسی اثرات برنامه‌های محرومیت‌زدایی در ارتقاء پایداری اجتماعی و اقتصادی در شهرستان قلعه‌گنج پرداختند. نتایج نشان داد برنامه‌های محرومیت‌زدایی با شاخص‌های اقتصادی نظیر اشتغال، درآمد، پس‌انداز، بیمه و اعتبارات ارتباط دارد. همچنین این برنامه با شاخص‌های اجتماعی شامل شبکه‌ها، همبستگی، انسجام و مشارکت اجتماعی مرتبط است. بوزرجمهری و همکاران (1402) به بررسی اثرات صندوق اعتبارات خرد بر توانمندسازی اقتصادی و رفاهی زنان روستایی دهستان پیوه-ژن پرداختند. نتایج نشان داد اعتبارات خرد در حد کمی بر شاخص توانمندسازی (استقلال مالی، توان پس‌انداز و بازپرداخت وام) تأثیر داشته است. علمی و همکاران (1402) به بررسی تأثیر توسعه بنادر بر رشد اقتصادی مناطق میزبان پرداخته و نتایج حاکی از آن بود که توسعه انسانی و نرخ رشد اقتصادی در ابتدای دوره، اشتغال، سرمایه‌گذاری دولت در بنادر، بودجه جاری دولت، دستمزد، فناوری، ساختار تولید و شهرنشینی اثر مثبت و معنادار و هزینه حمل‌ونقل تأثیر منفی و معناداری بر تولید اقتصادی استان‌ها داشته‌اند. نورانی و همکاران (1400) به ارزیابی اثرات اقتصادی تشکیل بازار آب

کشاورزی در شبکه آبیاری دشت رامجرد پرداختند. مطابق با نتایج پژوهش، تشکیل بازار آب، سطح زیر کشت محصولات به غیر از محصول جو را افزایش داده و باعث افزایش در سطح زیرکشت محصولات پربازده و آب‌بر شده است. همتی و فرج‌اللهی (1401) در واکاوی و شناخت اثرات اقتصادی و اجتماعی طرح‌های مرتعداری منطقه نیمه خشک شهرستان بیجار به این نتایج رسیده‌اند که ممانعت از تغییر کاربری اراضی مرتعی، بهبود وضعیت آب شرب دام و افزایش اعتماد بهره‌برداران به اهداف و برنامه‌های بخش اجرایی منابع طبیعی مهم‌ترین اثرات اقتصادی و اجتماعی طرح‌های مرتع داری بوده است. عزیزی و ریاحی (1399) در ارزیابی اثرات اقتصادی اجرای طرح هادی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان رباط کریم، بیشترین میزان اثرات اقتصادی اجرای طرح هادی را مربوط به شاخص اشتغال دانسته و گفته‌اند این طرح بر سایر شاخص‌ها از جمله درآمد و سرمایه‌گذاری تأثیر چندانی نگذاشته است. در کل، اجرای طرح هادی اثرات اقتصادی قابل توجهی نداشته و این طرح نتوانسته زمینه تغییرات اقتصادی را در ابعاد زندگی روستاییان فراهم آورد. جمالی و رئیسی (1394) با استفاده از روش تحلیل سود به هزینه، به ارزیابی اقتصادی عملیات مکانیکی حفاظت خاک در حوضه مته‌سنگ نیک‌شهر پرداخته اذعان نمودند که میزان نسبت سود به هزینه برابر با $1/03$ بوده و این طرح توجه اقتصادی دارد. بر اساس نتایج در رابطه با عملکرد طرح‌های حفاظت آب و خاک با افزایش محصولات، افزایش سطح اراضی باغی و زراعی، افزایش تعداد دام، افزایش پوشش گیاهی، کاهش زمین‌های بایر، افزایش مقدار منابع آب از نظر آماری معنی‌دار بوده است و این طرح در رفع مشکلات روستاییان بسیار مؤثر بوده است. در مطالعه‌ای پاریخ و

توریک¹ (1996) تأثیر صنعتی سازی روستایی را بر اقتصاد و زندگی روستایی مورد بررسی قرار داده اند. نتایج مبین افزایش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، آگاهی از مزایای آموزش، افزایش بهره گیری از نیروی انسانی، کاهش نابرابری درآمد و کاهش فقر بوده است. بهرامی (1399) به پژوهشی تحت عنوان اثرات اقتصادی-اجتماعی صنایع روستایی (صنایع دستی و مشاغل خانگی) بر توسعه روستایی در شهرستان سنندج پرداخت. مطابق با یافته ها، بین توسعه صنایع روستایی و اشتغال زایی و توسعه اقتصادی خانوارهای روستایی رابطه معناداری وجود داشته، به گونه ای که توسعه صنایع روستایی، اشتغال زایی، کاهش بیکاری و بهبود درآمد را بدنبال داشته است. عقیلی و همکاران (1399) در مطالعه ای با عنوان ارزیابی اثرات اقتصادی-اجتماعی پرورش ماهی قزل آلا، رنگین کمان در قفس سد گلستان عنوان کرده اند که مهم ترین اثرات اقتصادی-اجتماعی اجرای این فعالیت شامل بهبود وضعیت اقتصادی، ایجاد و افزایش اشتغال در بخش آبی- پروری، بهبود زندگی روستاییان، افزایش ورود گردشگران به منطقه و کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها و همچنین افزایش مصرف سرانه پروتئین و سلامت غذایی ساکنان محلی است. ملک حسینی و میرک زاده (1394) در تحقیق خود به تحلیل اثرات اقتصادی-اجتماعی سدسازی بر توسعه روستایی سد سلیمان شاه پرداختند. نتایج نشان داد که مهم ترین اثرات مثبت سد سلیمان شاه بر منطقه عبارتند از: افزایش درآمد از طریق مشاغل غیرکشاورزی، افزایش ارزش زمین های کشاورزی، توسعه راه ها و ارتباطات روستایی (سهولت رفت و آمد)، افزایش درآمد در فعالیت های کشاورزی، ورود گردشگران، توسعه زمین های زراعی آبی، سرسبزی و آبادانی روستاها و مهم ترین اثرات منفی سد مواردی از قبیل از دست دادن شغل اولیه (کشاورزی)، تصرف زمین اهالی با قیمت کم، تخریب بخشی از زمین های مرغوب

کشاورزی، از دست دادن درختان و باغات میوه چند ساله بارده، از دست دادن تعلقات اجتماعی- فرهنگی، به هم خوردن محدوده عرفی اراضی، به زیر آب رفتن قبور نیاکان و از دست دادن خانه عنوان شده است. بر اساس نتایج از بین 12 روستای تحت پوشش سد سلیمان شاه دو روستای جوب کبودعلیا و سلیمان شاه در حال توسعه و بقیه روستاها در سطح کم تر توسعه قرار دارند و دو روستای غیاث آباد و قروه کم ترین بهره را از مواهب احداث سد برده اند. صی- محمدی و همکاران (1395) به بررسی پیامدهای اجتماعی- اقتصادی شرکت کشت و صنعت روژین تاک در شهرستان کرمانشاه پرداختند. یافته ها نشان داد تغییرات اقتصادی شرکت کشت و صنعت روژین تاک در منطقه مورد مطالعه شامل توسعه اشتغال کشاورزی و غیرکشاورزی، افزایش قیمت زمین، ترویج کشت گوجه فرنگی و کاهش هزینه حمل و نقل محصول می باشد. همچنین پیامدهای اقتصادی شامل تغییر الگوی کشت و بهبود وضع اقتصادی و تغییرات زیست محیطی شامل آلودگی صوتی و افزایش ترافیک در منطقه بوده است. از جمله پیامدهای اجتماعی می توان به مواردی همچون بهبود رفاه اجتماعی و اقتصادی، تقویت انسجام گروهی، سیر صعودی مهاجرت معکوس، افزایش تصادفات و میل به تحصیل اشاره نمود. عزیزی و ریاحی (1399) در مطالعه ای اثرات کشت زعفران را بر اقتصاد بهره برداران در نواحی روستایی شهرستان تهران بررسی کردند. یافته ها نشان داد کشت زعفران تأثیر مثبتی بر مؤلفه های اقتصادی مورد مطالعه شامل بهبود کیفیت خدمات و امکانات، دسترسی به خدمات و تسهیلات، ایجاد اشتغال، افزایش درآمد، افزایش پس انداز و سرمایه، رفاه اجتماعی در میان بهره برداران داشته است. حسینی و ملکی (1398) به ارزیابی اثرات اجتماعی- اقتصادی پروژه های آبخیزداری از دیدگاه ذینفعان حوزه آبخیز حسن ابدال استان زنجان

کارخانه کمپوست همدان به این نتیجه دست یافتند که از میان تمام اثرات شناسایی شده، چهار اثر از 19 اثر زیست‌محیطی که تحت تاثیر کارخانه کمپوست همدان متضرر می‌شوند، در گروه اثرات منفی متوسط قرار می‌گیرند و 15 اثر زیست‌محیطی دیگر به عنوان اثرات منفی اندک و ناچیز قرار گرفته و آسیب چندان زیادی نمی‌بیند. اما برای شش اثر زیست‌محیطی دیگر پیامد مثبت داشته است.

با توجه به پیشینه پژوهش‌های این حیطه، می‌توان اثرات احداث پروژه یا کارخانه را در سه دسته اثرات اقتصادی شامل ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، افزایش درآمد حاصل از کشاورزی (رمضانی کیاسج محله و همکاران، 1398؛ اعظمی و همکاران، 1397)؛ بهبود سطح درآمد خانوارهای پایین‌دست، افزایش ارزش زمین (اکبرزاده و کابلی، 1396)؛ افزایش محصولات، افزایش سطح اراضی باغی و زراعی، افزایش تعداد دام (جمالی و رئیسی، 1394)؛ افزایش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، کاهش نابرابری درآمد و کاهش فقر (پاریخ و توریبک، 1996)، اثرات اجتماعی شامل افزایش نزاع و بروز درگیری در بین کشاورزان (اعظمی و همکاران، 1397)، فرهنگ بهره‌وری از منابع طبیعی، دانش بومی (عمو بیگی و حیاتی، 1392)؛ ارتباط با رسانه‌ها، بهره‌مندی از خدمات بیمه (حمزه‌ئی و همکاران، 1393)؛ همبستگی، تعامل، کیفیت آموزش (سواری و همکاران، 1399)؛ بهبود سلامت روان (دونی و ویلیگن، 2005)، افزایش انگیزه کشاورزان، کاهش مهاجرت (تاجیک و همکاران، 1399)؛ مشارکت عمومی، ایجاد اطمینان میان کارشناسان و مسئولان پروژه و مردم (دراسنا، 2002)، تضادهای فرهنگی بین جمعیت مهاجر (رمضانی کیاسج محله و همکاران، 1398) و اثرات زیست‌محیطی شامل تنوع زیستی (روحانی و همکاران، 1391)؛ افزایش پوشش گیاهی، کاهش زمین‌های بایر، افزایش مقدار منابع آب (جمالی و رئیسی، 1394)؛ تردد وسایل نقلیه سنگین، عملیات لایروبی، خاک‌برداری و خاک‌ریزی، آلودگی آب (رمضانی کیاسج محله و همکاران،

پرداختند. یافته‌ها نشان داد که طرح‌های اجرا شده موجب افزایش قابل قبول درآمدزایی و اشتغال‌زایی نشده است. در مجموع نگرش ذینفعان به اجرای عملیات مثبت ارزیابی شد و یافته‌ها نشان داد اجرای طرح‌ها بر ارتقاء دانش ذینفعان مؤثر واقع شده است. نتایج پژوهش اکبرزاده و کابلی (1396) در ارزیابی اثرات اقتصادی-اجتماعی سدسازی و تأثیر آن بر نظام بهره‌برداری سنتی سد سیازاخ شهرستان دیواندره نشان داد، مهم‌ترین اثرات مثبت این طرح شامل کنترل سیلاب، بهبود گردشگری، تأمین آب شرب منطقه، بهبود سطح درآمد خانوارهای پایین‌دست، بهبود کشاورزی منطقه، افزایش سطح زیر کشت آبی، افزایش ارزش زمین بوده است. مهم‌ترین اثرات منفی نیز شامل خسارات زیست‌محیطی و قطع درختان، کوچ اجباری ساکنین بالادست سد، از بین رفتن مشاغل ساکنین بالادست سد (دامداری، کشاورزی)، از بین رفتن مساجد و مدارس، ایجاد مشاغل کاذب، تملک اراضی در بالادست سد می‌شده است. بر اساس نتایج، اثرات مثبت طرح در پایین‌دست سد نسبت به اثرات منفی آن بیشتر و در بالادست سد برعکس بوده است. کشت آبی به عنوان معیار اثرگذار اقتصادی در بالادست سد به نصف کاهش یافته در حالی که در پایین‌دست سد، سطح زیر کشت آبی 3/5 برابر شده است.

ج) مطالعات زیست محیطی: شبان و نوبخت (1400) در مطالعه‌ای تحت عنوان بررسی آلودگی‌ها و اثرات زیست-محیطی کارخانه‌های سیمان بر طبیعت و شهرها به این نتیجه دست یافتند که اگر چه کارخانه‌های سیمان باعث تولید و انتشار انواع آلاینده‌های زیست‌محیطی در محیط‌های شهری و طبیعت می‌شوند، لیکن با توجه به افزایش صادرات غیر نفتی و رونق اقتصادی حاصل از آن و بهبود مشکلات اجتماعی، در صورت اتخاذ راهکارهای جامع مدیریت زیست محیطی، می‌توان با استفاده از فناوری‌های نوین و اقدامات اصلاحی، به میزان زیادی آثار منفی در محیط را کاهش داد. کیانی صدر و ازانی (1398) در بررسی اثرات محیط زیستی

شد. این پژوهش به منظور ارزیابی اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی در شهرستان بویراحمد، استان کهگیلویه و بویراحمد صورت گرفت. جامعه آماری این تحقیق، سرپرستان خانوار روستاهای بالای 20 خانوار در دهستان سررود جنوبی بودند ($N=2150$) بودند (جدول 1) که از این میان تعداد 115 نفر از سرپرستان خانوار با استفاده از جدول نمونه‌گیری بارتلت 1 و همکاران (2001) به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند ($t=2/58$ و $\alpha=0/05$).

1398؛ انتشار انواع آلاینده‌های زیست محیطی در محیط (شبان و نوبخت، 1400)؛ کنترل سیلاب، تأمین آب شرب منطقه، قطع درختان (اکبرزاده و کابلی، 1396)؛ آلودگی صوتی و افزایش ترافیک در منطقه (صی محمدی و همکاران، 1395) تقسیم‌بندی نمود.

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و با استفاده از روش توصیفی، تحلیلی صورت پذیرفته است. جهت گردآوری داده‌ها از روش‌های میدانی و مصاحبه ساختارمند بهره گرفته

جدول 1. ویژگی‌های نمونه آماری

نام روستا	جامعه آماری	نمونه آماری	نام روستا	جامعه آماری	نمونه آماری
موردرازسغلی	100	5	پاسگاه ژاندارمری تنگ سرخ	27	1
نره گاه مرکزی	340	18	تنگ خشک	67	4
خلف‌آباد	456	24	گنجگان سفلی	74	4
نره گاه مشایخ	97	5	پریکدون	111	6
قوام‌آباد علیا	98	5	چشمه پهن گنجگان	26	1
موردرازرهبر	179	10	وزگ منصورآباد	171	9
موردرازعلیا	161	9	3قلات	59	3
موردرازوسطی	91	5	تنگ سرخ	93	5
مجموع	2150	115			

سطحی از به شدت کاهش یافته است (2-) تا به شدت افزایش یافته است (2+) استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (همچون میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل عاملی اکتشافی) استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش به منظور بررسی اثرات احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده در بخش مرکزی شهرستان

ابزار گردآوری داده‌های تحقیق، پرسشنامه‌ای ساختارمند بود که در چهار بخش (شامل بخش اول، اثرات اقتصادی احداث کارخانه با 34 گویه، بخش دوم، اثرات اجتماعی احداث کارخانه با 17 گویه و بخش سوم، اثرات محیطی احداث کارخانه با 5 گویه و بخش چهارم حاوی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان تنظیم شده بود. روایی پرسشنامه بر اساس نظر متخصصان موضوعی تأیید و پایایی آن از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، برای بخش‌های مختلف پرسشنامه (0/67-0/91) تأیید شد (جدول 2). برای تعیین میزان اثرات گویه‌های مورد بررسی از طیف لیکرت پنج

حاکمی از میزان اهمیت آن متغیر می‌باشد و با بهره‌گیری از چرخش واریماکس ساختاری ساده بوجود آمد. جهت دسته‌بندی عامل‌ها از معیار مقدار ویژه استفاده شد. مقدار ویژه برای هر عامل نشان دهنده سهم آن عامل از کل واریانس متغیرها می‌باشد و هر چه مقدار ویژه بزرگتر باشد، بیانگر اهمیت و تأثیر بیشتر آن عامل است. در اینجا عامل‌های دارای مقدار ویژه بیشتر از یک، مد نظر قرار گرفتند. پس از پردازش داده‌ها و قرارگیری اثرات در هر عامل، عامل‌ها بر اساس گویه‌های بارگذاری شده در آن‌ها نام‌گذاری شد (جدول 2).

بویراحمد از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. به منظور تشکیل ماتریس داده‌ها از جدولی که ستون‌های آن گویه‌ها و سطور آن ساکنان محلی بود، استفاده گردید. جهت تشخیص مناسب بودن داده‌های مرتبط با گویه‌های مورد آزمون از آزمون بارتلت و آماره KMO استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که آزمون بارتلت در سطح یک درصد معنی‌دار گردیده و مقدار آماره KMO به منظور انجام تحلیل عاملی مناسب است (جدول 2). جهت بررسی روابط درونی متغیرها از ماتریس همبستگی استفاده شد. مقادیر بار عاملی بر اساس میزان همبستگی هر متغیر با عامل مورد نظر محاسبه گردیده که

جدول 2. نتایج آماره KMO و آزمون بارتلت

شاخص	مقدار KMO	مقدار آزمون بارتلت	درجه آزادی	Sig.
اقتصادی	0/82	2622/35	561/00	0/001
اجتماعی	0/78	941/66	136/00	0/001
زیست‌محیطی	0/67	187/79	10/00	0/001

جهت افزایش تفسیرپذیری و معناداری نظری شاخص‌ها از روش چرخش واریماکس استفاده شد. در جدول 3 عامل‌های استخراج شده، به همراه درصد واریانس آنها پس از چرخش واریماکس، نشان داده شده است:

همان‌گونه که در جدول 2 مشاهده می‌شود، متغیرها در سه عامل اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی مورد مطالعه قرار گرفتند. جهت استخراج عوامل از معیار کیسر استفاده شد و شاخصهای حاوی مقادیر ویژه بیشتر از یک انتخاب شدند.

جدول 3. شاخص‌های استخراج شده

شاخص	زیر شاخص	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی تجمعی
اثرات اقتصادی احداث کارخانه	1	6/71	19/73	19/73
	2	6/30	18/53	38/26
	3	3/24	9/54	47/80
	4	2/55	7/51	55/31
	5	2/44	7/17	62/48
	6	2/08	6/11	68/59
اثرات اجتماعی احداث کارخانه	1	4/30	25/28	25/28
	2	2/45	14/39	39/67
	3	2/39	14/04	53/71
	4	2/30	13/50	67/22
اثرات زیست محیطی احداث کارخانه	1	2/34	46/88	46/88
	2	1/45	28/96	75/84

اثرات اقتصادی: ارزیابی پیامدهای اقتصادی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی نشان داد که در بُعد اقتصادی، عامل اول «اشتغال و درآمد» با مقدار ویژه 6/71 تبیین کننده 19/73 درصد از واریانس می‌باشد و مهمترین اثر اقتصادی احداث کارخانه محسوب میشود. در این عامل به ترتیب ۹ مؤلفه شامل «اشتغال جوانان روستایی در محدوده»، «درآمد جوانان روستایی»، «میزان رضایت از درآمد ساکنان محلی»، «تعداد افراد شاغل در بخش حمل و نقل»، «تعداد افراد شاغل روستایی در بخش خدمات»، «میزان درآمد حاصل از کاشت گیاهان دارویی»، «استقرار صنایع وابسته در روستا»، «اشتغال زنان روستایی در محدوده» و «درآمد زنان روستایی» بارگذاری شده است. بنابراین، با توجه به نیاز کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) به نیروی انسانی جهت انجام فعالیت‌های تولیدی، خدماتی و حمل و نقل، برای جوانان و زنان روستایی ساکن در این منطقه، اشتغال و درآمد ایجاد شده که رضایت از درآمد را برای ساکنان این نواحی به دنبال داشته است. دومین عامل تحت عنوان عامل «اختصاص اعتبارات عمرانی به روستا» با مقدار ویژه 6/30 و درصد واریانس 18/53، به ترتیب 10 مؤلفه شامل «دسترسی به فضاهای سبز یا پارک محلی»، «دسترسی به مراکز درمانی»، «دسترسی به محل پارک مناسب برای خودرو»، «کیفیت آسفالت معابر فرعی و اصلی روستا»، «دسترسی به امکانات رفاهی (برق، تلفن و غیره)»، «بهبود مسیرهای ارتباطی با سایر محلات مجاور»، «میزان دسترسی به وسایل حمل و نقل مناسب»، «دسترسی به فضاهای سبز یا پارک محلی»، «دسترسی به مراکز درمانی» و «دسترسی به محل پارک مناسب برای خودرو» می‌باشد. بنابراین، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) موجب بهبود دسترسی ساکنان محلی به امکانات و خدمات شده و افزایش کیفیت این امکانات را نیز به دنبال داشته است. عامل «رونق اقتصاد» با مقدار ویژه 3/24 و درصد واریانس 9/54 سومین عامل میباشد.

این عامل به ترتیب شامل مؤلفه‌های «علاقه‌مندی به اجاره خانه روستایی در محدوده»، «میزان مشتریان مغازه‌ها و غذاخوری‌ها در محدوده»، «قیمت فروش تولیدات زراعی و باغی»، «دسترسی به مغازه، شرکت تعاونی، نانوايي و غیره»، «میزان علاقه‌مندی کسبه محلی به بازسازی و نوسازی واحد تجاری» است. این یافته نشان می‌دهد احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) موجب رونق اقتصادی از طریق اجاره‌ی خانه‌های روستایی توسط کارکنان و کارگران غیربومی شاغل در کارخانه، رونق مغازه و غذاخوری‌های پیرامون کارخانه به واسطه تردد کارگران و افراد غیربومی و افزایش انگیزه ساکنان محلی جهت بازسازی واحدهای تجاری شده است. چهارمین عامل با عنوان «هزینه»، دارای مقدار ویژه 2/55 و درصد واریانس 7/51 است. این عامل شامل مؤلفه‌های «قیمت خانه های روستایی در محدوده»، «قیمت زمینهای کشاورزی در محدوده» و «تأمین مایحتاج ضروری برای خانوار» است. لذا، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده موجب افزایش قیمت اقلام و مایحتاج، اراضی و املاک در منطقه مورد مطالعه شده است. پنجمین عامل نیز با عنوان «حقوق و مزایا» دارای مقدار ویژه 2/44 و درصد واریانس 7/17 است. این عامل به ترتیب اهمیت شامل مؤلفه‌های «دریافت حقوق و مزایا در موعد مقرر»، «برخورداری از بیمه تامین اجتماعی» و «کسب مهارت‌های تخصصی توسط روستاییان» است. لذا، با احداث کارخانه، امنیت شغلی به صورت ثبات در کسب درآمد و دریافت به موقع حقوق و مزایا و برخورداری از بیمه افزایش یافته و برنامه‌های آموزش و توسعه مهارت‌ها برای کارکنان کارخانه و سایر افراد به کسب مهارت‌های تخصصی توسط ساکنان منجر شده که به افزایش قابلیت‌های اشتغال و کسب و کار محلی منتهی می‌گردد. ششمین عامل با مقدار ویژه 2/08، تبیین کننده 6/11 درصد از واریانس شامل مؤلفه‌های «علاقه‌مندی به خرید زمین یا خانه روستایی»، «سرمایه‌گذاری بر روی اراضی (مانند تسطیح اراضی یا تغییر نوع بذر و غیره)،

جدول 4. تحلیل عاملی اثرات اقتصادی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینه) بر مردم دهستان سررود جنوبی

زیرشاخص	گویه‌ها	میانگین*	انحراف معیار	بار عاملی
اشتغال و درآمد	اشتغال جوانان روستایی در محدوده	0/79	1/12	0/90
	درآمد جوانان روستایی	0/59	0/97	0/86
	میزان رضایت از درآمد ساکنان محلی	0/77	0/93	0/85
	تعداد افراد شاغل در بخش حمل و نقل	0/67	0/86	0/83
	تعداد افراد شاغل روستایی در بخش خدمات	0/69	0/95	0/83
	میزان درآمد حاصل از کاشت گیاهان دارویی	0/60	0/94	0/83
	استقرار صنایع وابسته در روستا	0/74	0/98	0/82
	اشتغال زنان روستایی در محدوده	0/58	0/74	0/78
	درآمد زنان روستایی	0/73	0/90	0/78
اختصاص اعتبارات عمرانی به روستا	دسترسی به فضاهای سبز یا پارک محلی	0/65	1/03	0/88
	دسترسی به مراکز درمانی	0/52	1/00	0/84
	دسترسی به محل پارک مناسب برای خودرو	0/43	1/00	0/84
	کیفیت آسفالت معابر فرعی و اصلی روستا	0/65	0/96	0/83
	دسترسی به امکانات رفاهی (برق، تلفن و غیره)	0/54	0/98	0/83
	بهبود مسیرهای ارتباطی با سایر محلات مجاور	0/54	0/97	0/78
	میزان دسترسی به وسایل حمل و نقل مناسب	0/65	1/12	0/77
	دسترسی به فضاهای سبز یا پارک محلی	0/39	0/91	0/76
	دسترسی به مراکز درمانی	0/63	1/03	0/59
رونق اقتصاد	دسترسی به محل پارک مناسب برای خودرو	0/45	0/96	0/55
	علاقه‌مندی به اجاره خانه روستایی در محدوده	0/81	0/89	0/83
	میزان مشتریان مغازه‌ها و غذاخوری‌ها در محدوده	0/65	0/94	0/79
	قیمت فروش تولیدات زراعی و باغی	0/60	1/01	0/77
	دسترسی به مغازه، شرکت تعاونی، فنانوایی و غیره	0/64	1/09	0/76
هزینه‌زندگی	علاقه‌مندی کسبه محلی به بازسازی / نوسازی واحد تجاری	1/02	0/83	0/73
	قیمت خانه‌های روستایی در محدوده	0/95	0/87	0/88
	قیمت زمین‌های کشاورزی در محدوده	0/87	0/87	0/75
	تامین مایحتاج ضروری برای خانوار	0/98	0/92	0/72
حقوق و مزایا	دریافت حقوق و مزایا در موعد مقرر	0/57	0/87	0/83
	برخورداري از بیمه تامین اجتماعی	0/76	0/97	0/78
	کسب مهارت‌های تخصصی توسط روستاییان	0/69	1/01	0/74
	علاقه‌مندی به خرید زمین یا خانه روستایی	0/77	0/83	0/79
سرمایه‌گذاری	سرمایه‌گذاری بر روی اراضی (تسطیح اراضی یا تغییر نوع بذر)	0/72	1/00	0/76
	سرمایه‌گذاری بر روی دامداری در منطقه	0/70	0/88	0/63
	تمایل روستاییان به سرمایه‌گذاری در روستا	0/77	0/86	0/49

*دامنه میانگین از 2- تا 2+ می‌باشد.

«سرمایه‌گذاری بر روی دامداری در منطقه»، «تمایل روستاییان به سرمایه‌گذاری در روستا» است که نشان دهنده افزایش تمایل ساکنان محلی به سرمایه‌گذاری در روستا به واسطه احداث کارخانه در منطقه است. در مجموع، در بُعد اقتصادی، شش عامل مشتمل بر 34 گویه استخراج شد که این عامل‌ها در مجموع 68/59 درصد از واریانس را تبیین می‌نماید (جدول 4).

اثرات اجتماعی: واکاوی اثرات اجتماعی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی نشان داد که در بُعد اجتماعی، عامل اول، با عنوان «حس مکان» (با مقدار ویژه 4/30) تبیین کننده 25/28 درصد از واریانس می‌باشد و مهم‌ترین اثر اجتماعی احداث کارخانه محسوب می‌شود. در این عامل به ترتیب شش مؤلفه شامل «احساس غرور و افتخار ساکنان روستا»، «آگاهی از موقعیت روستا و احساس تعلق به آن»، «فداکاری در حفظ روستا برای ساکنان منطقه»، «منحصر به فرد دانستن روستا و تفاوت قائل شدن بین آن با سایر روستاها»، «علاقه‌مندی روستاییان به ماندگاری در روستا»، «همیاری ساکنان در امور روستا» بارگذاری شده است. لذا، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده احساس غرور و افتخار ساکنان روستا را به دلیل افزایش شهرت منطقه و شناخته شدن آن، افزایش داده که با افزایش شمار بازدیدکنندگان از منطقه، ساکنان محلی را از موقعیت روستا آگاه نموده و حس مکان را افزایش داده است. دومین عامل تحت عنوان «امنیت» (با مقدار ویژه 2/45) دارای درصد واریانس 14/39 است. در این عامل به ترتیب چهار مؤلفه شامل «بروز درگیری بین ساکنان محلی در روستا»، «بروز درگیری بین افراد محلی و غیربومی»، «بگو مگو بر سر مسائل روستا» و «امنیت تردد در راه‌های

اصلی و فرعی روستا» بارگذاری شده است. مطابق با یافته‌ها، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده به واسطه افزایش تردد و رفت و آمد افراد غیربومی در منطقه موجب تنش، بحث و درگیری بین ساکنان محلی و افراد غیربومی نیز شده است. همچنین احساس ناامنی و اختلال در تردد و عبور و مرور در راه‌های اصلی و فرعی روستایی نیز رو به گسترش است. عامل «مهاجرت» با مقدار ویژه 2/39 و درصد واریانس 14/04 سومین عامل می‌باشد. این عامل شامل مؤلفه‌های «مهاجرت از این روستا به مناطق همجوار»، «مهاجرت از شهر به این منطقه»، «مهاجرت از روستاهای اطراف به این منطقه» و «مهاجرت از این روستا به نواحی شهری» است. بنابراین، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده به دلیل جذب نیروی غیربومی، مهاجرت از نقاط شهری و نقاط روستایی پیرامون به منطقه را نیز به دنبال داشته است. چهارمین عامل با عنوان «سرمایه اجتماعی» دارای مقدار ویژه 2/30 و درصد واریانس 13/50 است. این عامل شامل مؤلفه‌های «احساس دوستی و صمیمیت بین اهالی روستا»، «مشارکت در فعالیت‌های گروهی مانند جشنواره‌ها» و «اعتماد به قول و قرارهای نهادها در منطقه» است. بنابراین، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده با توجه به فعالیت آن و تعداد و نوع شغل‌های ایجاد شده باعث تقویت احساس دوستی و صمیمیت بین ساکنان این ناحیه شده و شرکت ساکنان در فعالیت‌های گروهی را افزایش داده است. در مجموع، همچنان که پیداست، در بُعد اجتماعی، چهار عامل، مشتمل بر 17 گویه استخراج گردید که این چهار عامل، قادر هستند بالغ بر 67/22 درصد از واریانس را تبیین نمایند (جدول 5).

جدول 5. تحلیل عاملی اثرات اجتماعی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی

زیرشاخص	گویه‌ها	میانگین*	انحراف معیار	بار عاملی
حس مکان	احساس غرور و افتخار ساکنان روستا	0/68	1/02	0/88
	آگاهی از موقعیت روستا و احساس تعلق به آن	0/50	0/97	0/86
	فداکاری در حفظ روستا برای ساکنان منطقه	0/53	0/99	0/85
	منحصر به فرد دانستن روستا و تفاوت قائل شدن بین آن با سایر روستاها	0/51	1/01	0/85
	علاقه‌مندی روستاییان به ماندگاری در روستا	0/38	0/87	0/83
	همیاری ساکنان در امور روستا	0/39	0/93	0/75
	بروز درگیری بین ساکنان محلی در روستا	0/72	0/91	0/81
امنیت	بروز درگیری بین افراد محلی و غیربومی	0/64	0/94	0/81
	بگو مگو بر سر مسائل روستا	0/51	0/86	0/64
	امنیت تردد در راه‌های اصلی و فرعی روستا	0/58	0/66	0/63
	مهاجرت از این روستا به مناطق همجوار	0/87	0/81	0/83
مهاجرت	مهاجرت از شهر به این منطقه	0/78	0/77	0/78
	مهاجرت از روستاهای اطراف به این منطقه	0/93	0/79	0/73
	مهاجرت از این روستا به نواحی شهری	0/93	0/85	0/64
	احساس دوستی و صمیمیت بین اهالی روستا	0/77	0/99	0/87
سرمایه اجتماعی	مشارکت در فعالیت‌های گروهی مانند جشنواره‌ها	0/67	0/95	0/85
	اعتماد به قول و قرارهای نهادهای منطقه	0/60	0/93	0/85

*دامنه میانگین از 2- تا 2+ می‌باشد.

و مرور ماشین‌های کشاورزی و خاکی شدن جاده آسفalte در برخی از مسیرهای تردد، گرد و غبار و آلودگی هوا را شدت بخشیده است. عامل دوم، با مقدار ویژه 1/45 شامل مؤلفه‌های «کیفیت منابع آبی در منطقه» و «ایجاد صنایع وابسته به این کارخانه در منطقه» است و 28/96 درصد واریانس اثرات محیطی احداث کارخانه را تبیین می‌کند. در مجموع، در بُعد اثرات محیطی احداث کارخانه، دو عامل استخراج شد که این عامل ها در مجموع 75/84 درصد از واریانس را تبیین می نمایند (جدول 6). همان‌گونه که اشاره شد، در این مطالعه، اثرات اجتماعی با بهره‌گیری از 34 گویه مختلف سنجش شد. جدول 7 وضعیت اثرات اجتماعی را نشان می‌دهد. دامنه میانگین از 2- تا 2- (کاملاً اثر داشته تا هیچ اثری نداشته) بوده است.

اثرات زیست محیطی: تحلیل پیامدهای محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی که در بُعد محیطی، عامل اول با عنوان «آلودگی محیط» (با مقدار ویژه 2/34) 46/88 درصد از واریانس را تبیین نموده و مهمترین اثر محیطی احداث کارخانه است. این عامل، شامل سه مؤلفه «گرد و غبار ناشی از فعالیت‌ها و رفت و آمد به محل پروژه»، «سر و صدا و آلودگی صوتی بواسطه تردد انواع ماشین حمل و نقل و غیره» و «نظافت و تمیزی معابر اصلی و فرعی روستا» می‌باشد. لذا، احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده انواع آلودگی محیط را به دلیل افزایش عبور و مرور وسایل نقلیه و ماشین‌های حمل و نقل در منطقه داشته است. همچنین عبور

جدول 6. اثرات محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر مردم دهستان سررود جنوبی

زیرشاخص	گویه‌ها	میانگین*	انحراف معیار	بار عاملی
آلودگی محیط	گرد و غبار ناشی از فعالیت‌ها و رفت و آمد به محل پروژه	0/37	0/94	0/90
	سر و صدا و آلودگی صوتی به واسطه تردد انواع ماشین ترانزیت و ...	0/33	0/91	0/89
	نظافت و تمیزی معابر اصلی و فرعی روستا	0/51	0/88	0/86
کیفیت منابع	کیفیت منابع آبی در منطقه	0/62	0/84	0/85
	ایجاد صنایع وابسته به این کارخانه در منطقه	0/58	0/87	0/83

* دامنه میانگین از 2- تا 2+ می‌باشد.

اجتماعی با میانگین 0/65 و انحراف معیار 0/39 در رتبه دوم قرار دارد. بنابراین، احداث کارخانه در دهستان سررود جنوبی با افزایش شهرت منطقه و شناخته شدن آن، ضمن ارتقاء حس غرور و افتخار ساکنان روستا، ساکنان محلی را از موقعیت روستا آگاه نموده و حس مکان را در میان آن‌ها افزایش داده است. همچنین اثرات اجتماعی شامل امنیت، مهاجرت و سرمایه اجتماعی را نیز به دنبال داشته است و پس از آن، اثرات محیطی با میانگین 0/48 و انحراف معیار 0/55 در رتبه سوم قرار دارد. لذا، احداث کارخانه بر محیط پیرامون نیز اثرگذار بوده است. با توجه به نمود بیشتر آثار اقتصادی و اجتماعی، ضروری است مدیران محلی در برنامه‌ریزی‌های خود به تقویت اقتصاد محلی و بهبود اجتماع روستایی توجه داشته باشند.

طبق اطلاعات جدول 7، اثرات اقتصادی با میانگین 0/68 و انحراف معیار 0/39 در رتبه اول قرار دارد. بدان معنا که احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره)، منجر به ایجاد فرصت‌های شغلی برای جوانان و متقاضیان کار در این مناطق شده و در مشاغل تولیدی، خدماتی و حمل و نقل یا کشت گیاهان دارویی تعداد قابل شماری از ساکنان روستا را به کار دائمی گماشته و درآمدی پایدار را به دنبال داشته است. برای سایر ساکنان محلی نیز به دلیل رفت و آمد افراد غیربومی به منطقه و اسکان موقت یا دائم آنها، مشاغل محلی نظیر اجاره منازل روستایی، رستوران، غذاخوری و غیره ایجاد شده یا تقویت گشته است. همچنین این کارخانه اثرات اقتصادی فراوانی چون اختصاص اعتبارات عمرانی به روستا، افزایش هزینه، حقوق و مزایا و سرمایه‌گذاری نیز به دنبال داشته است. بر اساس نتایج، به باور افراد مورد مطالعه، اثرات

جدول 7. اثرات اقتصادی، اجتماعی و محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین*	
1	0/57	0/39	0/68	اثرات اقتصادی
2	0/60	0/39	0/65	اثرات اجتماعی
3	1/14	0/55	0/48	اثرات محیطی
-	-	0/27	0/60	اثرات کلی

* دامنه میانگین بین 2- تا 2 است.

بحث و نتیجه‌گیری

مردم دهستان سررود جنوبی پرداخته است و با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی به تفسیر روابط میان گویه‌ها در سه دسته اثرات اقتصادی، اجتماعی و محیطی همت گماشته است. یافته‌های تحقیق نشان داد که احداث کارخانه

تحقیق حاضر به بررسی اثرات اجتماعی، اقتصادی و محیطی احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) بر

لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) اثرات اقتصادی بسیاری چون اشتغال و درآمد، اختصاص اعتبارات عمرانی به روستا، رونق اقتصاد، هزینه، حقوق و مزایا و سرمایه‌گذاری را به دنبال داشته است. در دسته اقتصادی، مهمترین اثر این کارخانه ایجاد اشتغال و درآمد بود. مطابق با یافته‌های میدانی از زمان تاسیس و راه‌اندازی کارخانه برای افراد بسیاری به صورت مستقیم و غیرمستقیم در بخش‌های تولید، خدمات، حمل و نقل کارخانه، کشت گیاهان دارویی و کسب و کارهای محلی اشتغال ایجاد شده و امکان کسب درآمد از مشاغل جدید و توسعه و تقویت مشاغل محلی را فراهم نموده، به گونه‌ای که رضایت از درآمد را بین ساکنان محلی افزایش داده است. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش ملک حسینی و میرک‌زاده (1394) همسو می‌باشد. احداث کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده در دهستان سررود جنوبی اثرات اجتماعی شامل حس مکان، امنیت، مهاجرت و سرمایه اجتماعی را نیز موجب شده است. از این میان افزایش حس مکان به عنوان مهمترین اثر اجتماعی حاصل از احداث کارخانه شناسایی شد که با نتایج حاصل از پژوهش دونی و ویلیگن (2005)، ناهمسو می‌باشد. افزایش شهرت منطقه به دلیل احداث کارخانه و به دنبال آن، افزایش آگاهی روستاییان از موقعیت روستا، به تقویت حس غرور و افتخار ساکنان محلی انجامیده و حس مکان را افزایش داده است. با توجه به شناسایی حس مکان به عنوان مهمترین اثر اجتماعی حاصل از احداث کارخانه، پیشنهاد میشود شرایطی فراهم گردد تا احساس غرور و افتخار و حس تعلق به مکان به سمت همکاری و تعامل با دیگر افراد محلی و نیز حفظ محیط زیست و میراث فرهنگی روستا هدایت گردد. همچنین با توجه به اهمیت امنیت به عنوان دومین اثر اجتماعی شناسایی شده حاصل از احداث کارخانه، توصیه می‌گردد برنامه‌هایی برای تقویت نظارت و حضور اجتماعی ساکنان محلی در مسائل مربوط به حفظ امنیت و آرامش در منطقه در نظر گرفته شود. می‌توان با تشکیل انجمن‌ها و گروه‌های محلی به این

مهم دست یافت. همچنین به واسطه احداث این کارخانه و افزایش تردد و عبور و مرور در منطقه اثرات محیطی فراوانی به بار آمده و کیفیت منابع نیز دستخوش تغییراتی شده است. از این میان، آلودگی محیط به عنوان مهمترین اثر محیطی احداث کارخانه شناسایی گردیده است. عبور و مرور کامیون‌های ترانزیت باربری و افزایش تردد در منطقه گرد و غبار فراوانی را به وجود آورده است که با نتایج حاصل از تحقیق رضوانی کیاسح محله و همکاران (1398) همخوانی دارد. مطابق با یافته‌های حاصل از تحقیق پیشنهاد میشود جهت کاهش آلودگی در محیط به توسعه زیرساختها و شبکه‌های ارتباطی پرداخته شود و امکان استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی جهت رفت و آمد کارگران و افراد شاغل در این کارخانه فراهم گردد تا از حجم تردد کاسته شود. همچنین میتوان با بهره‌گیری بیشتر از نیروهای بومی در کارخانه از رفت و آمد گسترده کارگران و شاغلان غیربومی کاست که این امر میتواند امکان افزایش احساس امنیت ساکنان محلی را فراهم آورده و نارضایتی ساکنان محلی را در این خصوص کاهش داده و همچنین به ارتقاء اشتغال و درآمد ساکنان محلی کمک کند.

ملاحظات اخلاقی: نویسندگان اعلام می‌دارند، موضوعات اخلاقی شامل سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار، جعل داده، انتشار و ارسال مجدد و مکرر توسط نویسندگان رعایت شده است.

تقدیر و تشکر: این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری نویسنده سوّم است. نویسندگان مقاله از مدیران و کارکنان کارخانه لابراتورهای دارویی طبیعت زنده (سینره) صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایند.

تعارض منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌دارند که در مورد انتشار این مقاله تضاد منافع وجود ندارد.

منابع فارسی

- اعظمی، امیر، علی بیگی، امیر حسین، میرکزاده، علی اصغر، دربان آستانه، علیرضا. (1397). ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه‌های آب محور در غرب کشور (مطالعه موردی شبکه‌های آبیاری و زهکشی سد گاوشان)، آبیاری و زهکشی ایران، 12(1)، 88-99.
- اکبرزاده، پیمان، کابلی، سید حسن. (1396). ارزیابی اثرات اقتصادی - اجتماعی سدسازی و تأثیر آن بر نظام بهره‌برداری سنتی (مطالعه موردی: سد سیازاخ شهرستان دیواندره، جغرافیا و پایداری محیط، 7(2)، 53-65.
- ایمانی جاجرمی، حسین، محمدی، انوار، صالحی، سعید. (1398). ارزیابی اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی طرح اعتبارات بهسازی و نوسازی مسکن روستایی (روستاهای دهستان دولت آباد، شهرستان روانسر). برنامه ریزی توسعه کالبدی، 4(13)، 39-55.
- <https://doi.org/10.30473/psp.2019.5830>
- بوزرجمهری، خدیجه، شجری، محبوبه، صادقلو، طاهره، پاسبان، فاطمه. (1402). بررسی اثرات صندوق اعتبارات خرد بر توانمند سازی اقتصادی و رفاهی زنان روستایی (مطالعه موردی: روستاهای دهستان پیوه زن). جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، 1-24.
- <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.81066.1246>
- بهرامی، رحمت‌اله. (1399). اثرات اقتصادی-اجتماعی صنایع روستایی (صنایع دستی و مشاغل خانگی) بر توسعه روستایی مورد: روستاهای شهرستان سنندج، نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی، 24(72)، 81-103.
- <https://doi.org/10.22034/gp.2020.10848>
- تاجیک، علی، نجفی‌کانی، علی اکبر، خواجه شاهکوهی، علیرضا. (1399). بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی آبیاری تحت فشار در توسعه کشاورزی و نواحی روستایی مطالعه موردی: بخش بهاران شهرستان گرگان، جغرافیا و توسعه، 18(60)، 218-201.
- <https://doi.org/10.22111/gdij.2020.5656>
- جمالی، علی اکبر، رئیس، نواب. (1394). ارزیابی اقتصادی-اجتماعی عملیات مکانیکی حفاظت خاک در حوضه مته سنگ نیکشهر، مهندسی و مدیریت آبخیز، 7(3)، 331-340.
- <https://doi.org/10.22092/ijwmse.2015.101685>
- حسینی، حبیب، ملکی، محسن. (1398). ارزیابی اثرات اجتماعی - اقتصادی پروژه‌های آبخیزداری از دید ذینفعان (مطالعه موردی: حوزه آبخیز حسن ابدال - استان زنجان). علوم و مهندسی آبخیزداری ایران، 13(45)، 54-62.
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20089554.1398.13.45.10.4>
- حمزه‌ئی، مجید، شایان، حمید، بوزرجمهری، خدیجه. (1393). ارزیابی اثرات اجتماعی شهرک‌های صنعتی بر نواحی روستایی مورد: شهرک صنعتی خیام نیشابور. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، 3(9)، 149-163.
- رحیمی، رویا، قادرزاده، حامد. (1401). ارزیابی اثرات اقتصادی - اجتماعی احداث سد آزاد بر روستاهای پیرامونی از دیدگاه بهره‌برداران (مورد مطالعه: منطقه کلاترزان، استان کردستان). فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، 11(42)، 252-235.
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1401.11.42.11.0>
- رستمی، محمدطاهر، ملک حسینی، عباس. (1402). بررسی اثرات برنامه‌های محرومیت‌زدایی در ارتقاء پایداری اجتماعی و اقتصادی در شهرستان قلعه‌گنج، پایلوت اقتصاد مقاومتی کشور. آمایش محیط، 16(60)، 162-137.
- رمضانی کیاسج محله، رویا، امیری، محمد جواد، زبردست، لعبت. (1398). ارزیابی اثرات اجتماعی طرح‌های توسعه بر جوامع محلی مطالعه موردی: طرح احداث بندر چمخاله. فصلنامه جغرافیا و توسعه، 17(56)، 215-232.
- <https://doi.org/10.22111/gdij.2019.4888>
- روحانی، پگاه، فاخران، سیما، مرادی، حسین. (1391). جایگاه تنوع زیستی در مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی سدها و پروژه‌های انتقال آب ایران. همایش بین المللی بحران‌های زیست محیطی ایران و راهکارهای بهبود آن، جزیره کیش.
- سواری، مسلم، سوختانلو، مجتبی، شوکتی آملانی، محمد. (1399). اثرات طرح‌های هادی بر منابع معیشت خانوارهای روستایی در شهرستان دیواندره. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، 9(3)، 211-238.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222131.1399.9.33.10.7>

شبان، مجید، نوبخت، نسیمه. (1400). بررسی آلودگی‌ها و اثرات زیست-محیطی کارخانه‌های سیمان بر طبیعت و شهرها، هشتمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری، تهران.

شهرزادی، لیلا، باب الحوائجی، فهیمه، اشرفی ریزی، حسن. (1392). تحلیل هزینه-سودمندی: شاخصی برای ارزیابی اقتصادی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی. مدیریت اطلاعات سلامت، 10 (2)، 1-16.

صالحی، صادق، محمدی، جمال، میرمحدثار دیوکلایی، سید احمد، سرادی-پور، عادل. (1392). ارزیابی اثرات اجتماعی و محیط زیستی احداث و توسعه بندر فریدونکنار بر اجتماع محلی. آموزش محیط زیست و توسعه پایدار، 1 (4)، 41-57.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223057.1392.1.4.5.2>

عزیزی، سمیه، ریاحی، وحید. (1399). ارزیابی اثرات اقتصادی اجرای طرح هادی در سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان رباط کریم). برنامه-ریزی منطقه-ای، 10 (39)، 79-94.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516735.1399.10.39.6.8>

عقیلی، کامران، آقایی مقدم، عباسعلی، عقیلی، سید محمود، حق-پرست، سارا. (1399). ارزیابی اثرات اقتصادی - اجتماعی پرورش ماهی قزل-آلای رنگین-کمان در قفس سد گلستان. توسعه آبی-پروری، 4 (3)، 71-85.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223545.1399.14.3.9.1>

علمی، سیامک، هژبرکیانی، کامبیز، معمارنژاد، عباس، موسوی جهرمی، یگانه. (1402). بررسی تأثیر توسعه بنادر بر رشد اقتصادی مناطق میزبان. اقتصاد مالی، 17 (62)، 1-14.

<http://doi.10.30495/fed.2023.1883102.1901>

عمو بیگی، علیرضا، حیاتی، داریوش. (1392). ارزیابی اثرات اجتماعی طرح مدیریت جامع منابع طبیعی غرب شیراز از دیدگاه اعضاء تعاونی‌های توسعه پایدار منطقه. علوم ترویج و آموزش کشاورزی، 9 (2)، 109-127.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20081758.1392.9.2.7.9>

کرمی، غلامحسین، رضایی-مقدم، کورش. (1396). ارزیابی تأثیر اجتماعی: رویکردی نوین در مدیریت پایدار برنامه‌های توسعه. مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی، 4 (2)، 169-194.

کیانی صدر، مریم، ازانی، مهرداد. (1398). ارزیابی اثرات محیط-زیستی کارخانه کمپوست همدان به روش تلفیق FANP و RIAM. نشریه علمی جغرافیا و برنامه-ریزی، 23 (70)، 279-298.

صی محمدی، سمیره، زرافشانی، کیومرث، علی-بیگی، امیرحسین. (1395). بررسی پیامدهای اجتماعی - اقتصادی شرکت کشت و صنعت روژین‌تاک در شهرستان کرمانشاه. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، 48 (4)، 631-643.

<https://doi.org/10.22059/jhgr.2016.51987>

ملک-حسینی، افسانه، میرک-زاده، علی اصغر. (1394). تحلیل اثرات اجتماعی - اقتصادی سدسازی بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: سد سلیمان‌شاه). نشریه علمی جغرافیا و برنامه ریزی، 19 (53)، 325-351.

متقی، افشین، امرایی، مهتاب، قربانی سپهر، آرش. (1402). بررسی تأثیرات اقتصادی شهرک‌های صنعتی بر مناطق پیرامونی (مطالعه موردی: شهرک صنعتی قرچک). مهندسی جغرافیایی سرزمین، 7 (2)، 271-282.

<http://doi.org/10.22034/jget.2023.146143>

مهربان، انوش، شهماری، رفعت، حسنی-مهر، صدیقه، پورشیخیان، علیرضا. (1402). بررسی اثرات بازارهای هفتگی در توسعه اقتصادی- اجتماعی نواحی روستایی شهرستان صومعه-سرا. مهندسی جغرافیایی سرزمین، 17 (1)، 223-236.

<http://doi.org/10.22034/jget.2023.172379>

میهن خواه، عبدالمجید، حافظ رضازاده، معصومه، انوری، محمود رضا. (1402). ارزیابی اثرات مناطق آزاد تجاری-صنعتی بر توسعه شاخص‌های اجتماعی (رفاه و امنیت) در مناطق شهری (مطالعه موردی: شهر چابهار). فصلنامه آینده پژوهی شهری، 3 (1)، 110-127.

<http://doi.org/10.30495/uf.2023.1977419.1083>

همتی، نعمت-اله، فرج اللهی، اصغر. (1401). واکاوی و شناخت اثرات اقتصادی و اجتماعی طرح-های مرتعداری (مطالعه موردی: منطقه نیمه خشک شهرستان بیجار). مرتع، 16(2)، 440-427.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20080891.1401.16.2.14.8>

نورانی، لیلا، موسوی، سید نعمت-اله، شیروانیان، عبدالرسول. (1400). ارزیابی اثرات اقتصادی تشکیل بازار آب کشاورزی در شبکه آبیاری دشت رامجرد. اقتصاد کشاورزی و توسعه، 29(4)، 204-177.

<https://doi.org/10.30490/aead.2022.353656.1309>

References

- Aarseth, W., Rolstadås, A. & Andersen, B. (2011). Key factors for management of global projects: A case study. *International Journal of Transitions and Innovation Systems*, 1(4), 326-345.
<https://doi.org/10.1504/IJTIS.2011.044905>.
- Aazami, A., Ali Beigi, A. H., Mirakzadeh, A. A. & Darban Astaneh, A. (2018). Evaluation of social impacts of water-related projects in western Iran (Case study of irrigation and drainage networks of Gavoshan Dam). *Iranian Journal of Irrigation & Drainage*, 1(12), 88-99. [In Persian]
- Aghili, K., Aghaei Moghaddam, A., Aghili, S. M. & Haghparast, S. (2020). Socio-economic impact assessment of trout (*Onchorhynchus Mykiss*) fish culture in cages installed in the Golestan. *Journal of Aquaculture Development*, 14(3), 71-85. [In Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223545.1399.14.3.9.1>
- Akbarzadeh, P. & Kaboli, S. H. (2017). Assessing the socio-economic effects of reservoir dam construction, case study; Siahzakh in Divandareh, Iran. *Geography and Environmental Sustainability*, 7(23), 53-65. [In Persian]
- Amobeigi, A. & Hayati, D. (2014). Social impact of natural resources management comprehensive project in west part of Shiraz County as perceived by local sustainable development cooperative's members. *Iranian Journal of Agricultural Education and Extension*, 9(2), 127-109. [In Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20081758.1392.9.2.7.9>
- Azizi, S. & Riahi, V. (2020). Assessment the economic impact of implementation of guidance plan in rural settlements (case study: villages of Robatkarim). *Regional Planning*, 10(39), 79-94. [In Persian]
<https://dori.net/dor/20.1001.1.22516735.1399.10.39.6.8>
- Bahrami, R. (2020). Economic and social relations of rural industries (handicrafts and household jobs) on rural village Items: Sanandaj Village Towns. *Journal of Geography and Planning*, 24(72), 81-103. [In Persian]
<https://doi.org/10.22034/gp.2020.10848>
- Bartlett, J., Kotrlik, J. & Higgins, C. (2001). Organizational research: Determining appropriation sample size in survey research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 5- 43.
- Bouzarjomehri, K., Shajari, M., Sadeghloo, T. & Paseban, F. (2023). Investigating the effects of the microcredit fund on the economic and welfare empowerment of rural women study area: Villages of Piveh Zhan Dehistan. *Journal of Geography and Regional Development*, 1-24. [In Persian]
<https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.81066.1246>.
- Downey, L. & Van Willigen, M. (2005). Environmental stressors: the mental health impacts of living near industrial activity. *Journal of Health and Social Behavior*, 46(3), 289-305.
<https://doi.org/10.1177/002214650504600306>
- Drasana, A. (2002). Impacts of watershed management projects in Madagascar. Available at: [https://www.rinya.maff.go.jp/faw2002/22%20O.%20Andrianandrasana%20\(Madagascar\).pdf](https://www.rinya.maff.go.jp/faw2002/22%20O.%20Andrianandrasana%20(Madagascar).pdf)
- Elmi, S., Hojbar Kiani, K., Memarn, A. & Mousavi, Y. (2023). Analyzing the impact of port development on the host areas' economic growth. *Financial Economics*, 17(62), 1-14. [In Persian]

<https://doi.org/10.30495/fed.2023.1883102.1901>.

Hamzeei, M., Shayan, H. & Bouzarjomehry, K. (2014). Assessment of the social impacts of industrial towns on rural areas: A case study of Khayam Industrial Town of Neyshabur. *Journal of Space Economy and Rural Development*, 3(9), 149-163. [In Persian]

Hasani, H., & Maleki, M. (2019). Socio-economic impact assessment of watershed plans implemented from the perspective of stakeholders (Case study: Hasanabdal Basin- Zanzan Province). *Iranian Journal of Watershed Management Science*, 13 (45), 54-62. [In Persian]

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20089554.1398.13.45.10.4>

Hemati, N. & Farajollahi, A. (2022). Analysis and recognition of economic and social effects of rangeland management projects (Case study: Semi-arid region of Bijar city). *Rangeland*, 2(16), 427-440. [In Persian]

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20080891.1401.16.2.14.8>

Imani Jajarmi, H., Mohammadi, A. & Salehi, S. (2019). Assessing the socioeconomic and environmental impacts of credits for upgrading and renovating of rural housing plan (Case study: Villages of Dowlatabad rural district, Ravansar County). *Physical Social Planning*, 6(1), 39-55. [In Persian]

<https://doi.org/10.30473/psp.2019.5830>.

Jamali, A. A., & Raeesi, N. (2015). Socio-economic evaluation of watershed mechanical projects in matesang Watershed-Nikshahr. *Journal of Watershed Engineering and Management*, 7(3), 331-340. [In Persian]

<https://doi.org/10.22092/ijwmse.2015.101685>

Karami, Gh. & Rezaei-Mogaddam, K. (2017). Social impact assessment: A new approach to sustainable management of development programs. *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies*, 4 (2):169-194. [In Persian]

Karimzadeh, H., Aghayari Hir, M. & Bokaeii, A. (2022). Analysis of economic impacts of activities industrial park on rural settlements (Case study; Tabriz Shahid Salimi industrial park). *Village and Space Sustainable Development*, 3(2), 105-120. [In Persian]

<https://doi.org/10.22077/vssd.2022.5226.1102>.

Khatibi, S. A., Golkarian, A., Mosaedi, A. & Sojasi Qeidari, H. (2017). Evaluation biological and biomechanical watershed management activities Case study: Mahvid Catchment. *Extension and Development of Watershed Management*, 5(16), 45-53. [In Persian]

Kianisadr, M. & Azani, M. (2020). Environmental impact assessment of Hamedan compost using Riam and FANP. *Journal of Geography and Planning*, 23(70), 279-298. [In Persian]

Malekhoseyni, A. & Mirakzadeh, A. (2015). Analysis of the socio-economic impacts of dams on rural development (Case of Solaimanshah Dam). *Journal of Geography and Planning*, 19(53), 325-351. [In Persian]

Mehraban, A., Shahmari, R., Hassanimehr, S. & Poushikhiyan, A. (2023). Investigating the effects of weekly markets on socio-economic development of rural areas of Somehsara city. *Geographical Engineering of Territory*, 7(1), 223-236. [In Persian]

<https://doi.org/10.22034/jget.2023.172379>.

Mihankhah, A., Hafez Rezazadeh, M. & Anvari, M. (2023). Review and prioritization of urban areas with emphasis on the impact of Free Trade-Industrial Zones on the development of social indicators (Case study: Chabahar city). *Journal of Urban Futurology*, 3(1), 110-127. [In Persian]

<https://doi.org/10.30495/uf.2023.1977419.1083>.

Mottaghi, A., Amraie, M. & Ghorbani sepehr, A. (2023). Evaluating the economic impacts of industrial township on suburbs (Case study: Qarchak industrial township). *Geographical Engineering of Territory*, 7(2), 271-282. [In Persian]

<https://doi.org/10.22034/jget.2023.146143>.

- Nourani, L., Mousavi, S. N. & Shirvanian, A. (2021). Economic impact assessment of establishing a water market for agriculture in the Ramjerd irrigation network. *Agriculture Economics and Development*, 29(4), 177-204. [In Persian]
<https://doi.org/10.30490/aead.2022.353656.1309>
- Parikh, A. & Thorbecke, E. (1996). Impact of rural industrialization on village life and economy: A social accounting matrix approach. *Economic Development and Cultural Change*, 44(2), 351-377.
<http://dx.doi.org/10.1086/452218>
- Rahimi R. & Ghaderzadeh, H. (2023). Evaluation of socio-economics' impact of Azad dam constructions in on margin's townships in view of operations using benefit-cost method (A case of Kalatarzan district). *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, 11(42), 235-252. [In Persian]
<https://doi.org/20.1001.1.23222131.1401.11.42.11.0>
- Ramezani Kiasejmahaleh, R., Amiri, M. J. & Zebardast, L. (2019). Social impact assessment of development projects on the local communities (Case study: Chamkhaleh Port Construction project). *Geography and Development*, 17(56), 215-232. [In Persian]
<https://doi.org/10.22111/gdij.2019.4888>
- Rohani, P., Fakheran, S. & Moradi, H. (2012). The role of biodiversity in environmental impact assessment studies of dams and water transfer projects in Iran. International Conference on Environmental Crises in Iran and Solutions for Improvement, Kish Island. [In Persian]
- Rostami, M. & Malekhosseini, A. (2023). An analysis of the effects of deprivation alleviation programs on promoting social and economic sustainability in the city of Qaleh-Ganj as a pilot for the country's resilient economy. *Quarterly Journal of Environmental Based Territorial Planning*, 16(60), 137-162. [In Persian]
- Salehi, S., Mohammadi, J., Mir Mohammad Tabar Divkolai, S. A. & Saradipour, A. (2013). Social and environmental impact assessment of construction and development of Fereidoonkenar Port on local community Fereidoonkenar. *Journals of Environmental Education and Sustainable Development*, 1(4), 41-57.[In Persian]
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223057.1392.1.4.5.2>
- Shaban, M. & Nobakht, N. (2021). Investigation of pollution and environmental effects of cement factories on nature and cities. The Eighth National Conference on Applied Research in Civil Engineering, Architecture, and Urban Management, Tehran. [In Persian]
- Shahrzadi, L., Babalhavaeji, F. & Ashrafi-Rizi, H. (2013). Cost-benefit analysis: An indicator for economic evaluation of libraries and information centers. *Health Information Management*, 10(2), 1-16. [In Persian]
- Si Mohammadi, S., Zarafshani, K. & Alibeigi, A. (2016). Socio- economic impact of Rojin-Tak food processing company in Kermanshah Township. *Human Geography Research*, 48(4), 631-643. [In Persian]
<https://doi.org/10.22059/jhgr.2016.51987>
- Souri, M., Sohanlou, M. & Shokati Amghani, M. (2020). Effects of master plans on the livelihood resources of rural households in Divandarreh county. *Space Economy and Rural Development*, 9(3), 238-211.[In Persian]
- Tajic, A., Najafi Kani, A. & Khaje Khoi, A. R. (2020). Investigation of economic and social impacts of pressurized irrigation in agricultural development and rural areas (case study: Baharan district of township). *Geography and Development*, 18(60), 201-218. [In Persian]
<https://doi.org/10.22111/gdij.2020.5656>